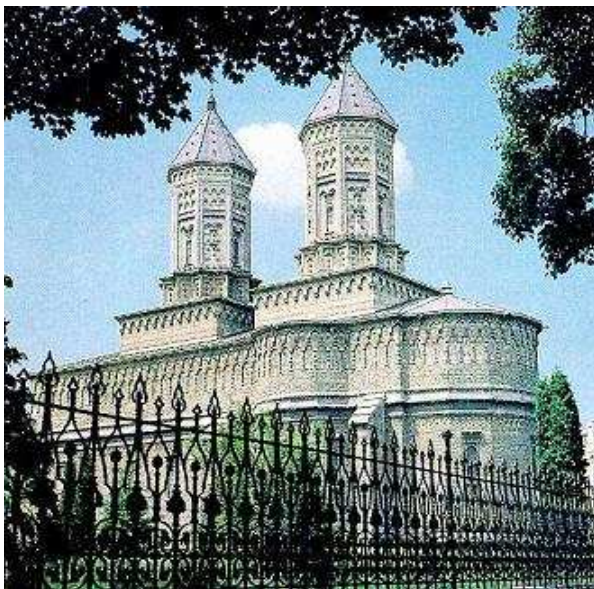

1. Küsitav on vaid Etioopia mägismaal elutsev suuremat sorti pärdiklane, keda tänu paljale punasele nahalaigule rinna peal kutsutakse paljudes keeltes „verise rinnaga paavianiks“.
Need pärdikud toituvad praktiliselt eranditult rohust, sest ega nende elupaikades 2000-5000 meetri kõrgusel suurt muud ei kasvagi. Nad harrastavad seltsilist eluviisi ja elavad koos kuni 500 loomast koosnevates karjades. Nende koguarvuks arvatakse olevat 50 000 isendit ja nad kuuluvad ohustatud loomaliikide hulka, kuna keskkonnamõjutused rikuvad nende elupaiku ja neid ka kütitakse naha ja isasloomade tihti maani ulatuva laka pärast. Karjaliikmed hoolitsevad vastastikuselt karvastiku eest, otsivad parasiite, kammivad ja puhastavad teineteist ja näevad seetõttu välja nagu oleksid värskelt ilusalongist lahkunud. Mis on selle kammitud ahvi nimi?

2. Kes? Ta lõpetanud Rāpina aianduskooli ja 1981. aastal EPA, 1988. aastal sai põllumajanduskandidaadiks. Ta on töötanud välja vikerforelli kasvatamiseks vajalikke toitesegusid, mesilaste ravimeid ja reovee puhastamise meetodi. Tema olulisemaid ja üks väheseid eestikeelseid (ülejäänud on vene keeles) teaduspublikatsioone on „Kuldjuure agrotehnika Eesti NSV-s“ (1988), 1990. aastail hakkas avaldama populaarteaduslikke ja ilukirjanduslikke teoseid, ent nüüd juba eestikeelseina. Ta on aidanud ka Eesti sportlastel valida ja jaotada treeningkoormusi.

3. Linna esmamainimine allikates pärineb aastast 1408, kuid linnas on hooneid, mis on ehitatud tunduvalt varem (näiteks Armeenia kirik 1395). Tatarlased põletasid linna maha 1513, Ottomani türklased 1538 ja Vene kasakad 1686. 1564 kuni 1859. aastani oli linn pealinnaks. Ka I maailmasõja ajal oli linn veel 2 aastat riigi pealinnaks, kuna toonane pärispealinn oli okupeeritud. II Maailmasõja ajal peeti linna lähistel 1944. aasta suvel üks sõja silmapaistvamaid kaitselahinguid Saksa Panzergrenadier Division Grossdeutschlandi ja ülekaalukate Punaarmee vägede vahel. (NATO sõjakoolides käsitletakse seda lahingut siiani kui suurepärast näidet ülekaalukate jõudude vastu võitlemisest). Linna ajaloo on olnud periood kus 1/3 elanikkonnast moodustasid juudid ja linn on kirjutatud kuldtähtedega juutide ajalukku, kuna 1855. aastal anti just selles linnas välja esimene juudikeelne ajaleht „Korot Hatim“ ja 1876 alustas linnas tööd esimene professionaalne Juudi teater. 29. juunil-6. juulil 1941 toimus linnas kurikuulus programm, mille käigus kõrvaldati umbes 14 000 juuti tollal seal elanud 30 000dest. 2002 aastal elas linnas umbes 320 000 inimest. Linnas on 8 ülikooli enam kui 60 000 üliõpilasega. Nimetage see Bahlui jõe ääres asuv linn?

4.1994.aastal asutati Kihnu väinas uus, 201 ha suurune kaitseala, kaitsmaks lindude pesitsuspaiku, laidude kooslusi ja eelkõige hüljeste lesilaid. Kaitseala sai nime suurima sinna kuuluva laiujärgi (pindala 4,7 ha, kõrgus kuni 3m) See laid on ka ainus saar Eesti vetes, kus erinevad hüljeliigid vahetult kokku puutuvad. Nimetage see saar, kus elutsevad koos hall- ja viiherhüljes?

5. See on 40 000 km² suurune liivakõrb Lõuna-Afganistanis, mis tadžiki keelest tõlgituna tähendab 'liivik'. Üldmõistena märgib see Kesk-Aasia linnade esindusväljakut, millistest tuntuim asub Samarkandis. Nimetage see.

6.. Küsitav taim (..... rebaudiana) kasvab looduslikult niiskes kliimas Paraguay ja Brasiilia äärealadel. Eesti keeles on taime nime kujuna kasutusel Paraguai suhkruleht, kuigi kasutatakse ka lihtsalt nime. Korvõieliste sugukonda kuuluva suhkrulehe taime perekonda kuulub veidi alla 200 liigi, kuid teadaolevalt ja tuntavalt magus on neist vaid küsitav. Guarani indiaanlased kasutasid taime lihtsalt toidu ja joogi magustamiseks, sest teised rikkaliku sahharoosisaldusega taimed olid neile tundmatud. Indiaanlased tavatsesid taimelehti ka lihtsalt suus nätsutada hoidmaks korras suuõõne ja igemete hügieeni. Euroopasse jõudis taim arvatavasti XVII sajandil hispaanlaste vahendusel. Taime magususe saladuse avastasid prantsuse biokeemikud M. Bridel ja R. Lavielle alles 1931. aastal. Nad leidsid taime lehtedest 8 glükosiidi, millistel on tuntavalt magus maitse. Nendest glükosiididest tuntuim onsiid, mis puhastatud kujul on tavalisest lauasuhkrust 270 kuni 300 korda magusam. Nimetage see välimuselt kõrvenõgest meenutav taim, mis on näiteks Jaapanis väga populaarne looduslik suhkruasendaja.

7.Kõik meist on kuulnud muinasjuttu/legendi flöödimängijast, kes vabastas linna rottidest.(Peale linna rottidest vabastamist vabastas ta kahjuks linna ka lastest, kuna bürgermeister tegi talle kokkulepitud tasuga külma). Aga millises linnas see lugu 1284.aastal juhtus? 15.-16.sajand oli linn Hansaliidu liige.1634.aastal 30-aastases sõjas peetud lahingus kaotas linna all Keisriarmee von Bönninghauseni juhtimisel Rootsi kindralile von Kniphausenile. Linn asub Alam-Saksimaal Weseri jõe ääres. Elanikke oli 2002-aastal 59 156. Linn Asutati aastal 851.

Linnas juhtunust on vennad Grimmid kirjutanud muinasjutu, Robert Browning poemi, kirjastus Tiritamm andis 2005.aastal välja Bill Richardsoni romaani „..... pärast rotte“ Indra Feldmani tõlkes. Linna nime meenutamisel on ehk abiks teadmine, et linnaga samanimeline Charles sai Torino OMil meeste short –trackis 5000m teatesõidus Kanada koondisega hõbemedali. 2003 aastal 23.märtsil andis aga Estonia kontserdisaalis kontserdi Kanada tipp-pianist Marc Andre.....

Mis linn?

8.Ancylostoma duodenale või Necator americanus kasvab kuni 13 mm pikkuseks ja liigitub ümarusside hulka. Need ebameeldivad elukad põhjustavad ankülostomiaasi etõbe. Nakatumine toimub üsna ainulaadsel moel: väljaheidetega mulda sattunud munadest kooruvad vastsed, kes võivad pugeda läbi teie naha, kui kõnnite paljajalu.Siit kanduvad nad vereringe kaudu kopsudesse, sealt edasi läbi hingamisteede suu tagaossa ja kus neelatakse alla. Peensoolde jõudnud, kinnituvad nad selle seinale ja hakkavad toituma teie verest. Nad võivad elada kuni 5 aastat ning selle aja jooksul muneb emane iga päev 25 000 muna , mis väljuvad koos teie väljaheidetega. Seega kui te elate Põhja –Aafrikas, Põhja –Aasias, Lõuna –Euroopas või Lõuna – Ameerikas või isegi Floridas ning tunnete jalatalla all sügelust ning hiljem tekib kerge palavik ja kõha, teie kõht muutub valulikuks ja teil kujuneb välja aneemia, mis muudab teid jõuetuks, siis on tõenäoline, et olete nende elukate saagiks langenud. Aga üldjuhul jääte te ellu, kui saate õiget ravi! Kuidas on nende vastikute elukate nimi-see sobib ka lünka?

9. Naabrite või vallutajate keeles on alati püsinud vanapäraseid kohanimesid või nimekujusid, mida kohalikud ise enam ammu ei kasuta või polegi kasutanud. Meenutagem Tallinna (Reval, Rebala), Tartu (Dorpat). Ka Peipsi järve kohta kasutati läänemaailmas veel kuni 20 .sajandi lõpuni üht sellist vanapärast nime. Alles 1996 õnnestus Eesti limnoloogidel ajakirja Hydrobiology, Peipsi teemalises erinumbris, maailmale ametlikult teatada, et järve õige nimekuju on nüüd kas Peipsi või Cudskoje. Millist nimevormi seni kasutati?

10.Selle küsimusega laseme teid Eesti väikelinnade maailma. Teile esineva indie-pop bändi liikmed on Mihkel ja Madis Kirss (poiste isa on olnud ansamblite Paradoksi ja Fixi laulja), Madis Aesma ning Gert Pajuväli. Ansambel on andnud plaadifirma SekSound alt välja kaks plaati: „Tuled peale“ (2005) ja „Topeltvikerkaar“ (2007). Lisaks on interneti vahendusel saadaval paar nende demoplaati Wuffel Recordsi leibli all: „1 peatus enne Viljandi kesklinna“ (2002, pidi olema ainult üks eksemplar), „Teie kangelased“ (2002) ja „Asfaldilapsed“ (2004). Mis bänd?

11. Küsitav on Lääne-Inglismaalt pärit 19. sajandil elanud pastor hüüdnimega „The Sporting Parson“, kes oli Suurbritannia Kennelklubi asutajaliige ja tunnustatud koertekohtunik. Andunud koerakasvatajana eelistas ta pikajalgseid koeri, et need suudaks hobustega sammu pidada. Samas pidi koer olema piisavalt väike, et rebaseurgu tungida. Pastor eelistas traatja karvaga koeri, kuid tänapäeval on võrdselt hinnatud nii sileda kui karmikarvalised isendid. Ka kasvu osas ollakse eri mandritel eri meelt. Ameeriklastele meeldivad suuremad, brittidele aga väiksemad koerad. Selle koera kõrvad on väikesed, ettepoole rippu ja V-tähe kujulised. Koera kõrgus küündib kuni 12 tollini ja kaal kuni 15 naelani. Väikseimad isendid kaaluvad aga kõigest 8 naela. Mis oli selle Inglismaa kirikuõpetaja (1795-1883) nimi, kes eelpoolmainitud tunnustega koeratõu aretas?

12. Sel troopilisel kalal on üks ainulaadne võime, mida teistel selgroogsetel pole: nimelt võib ta endale vajadusel uue südame kasvatada. Ta on primaatide, hiirte ja rottide kõrval peamine katseloom inimeste võimalike haiguste uurimisel. 2004 õnnestus Jaapani ja Ameerika teadlastel sisestada selle kala spermarakkudesse võõras DNA ning kasvatada see edukalt küpseks spermaks. Tegu on olulise sammuga geneetiliste haiguste ravivõimaluste uurimisel. Akvaariumikalana on aretatud temast väga palju erineva kuju ja mustri isendeid.

13. See Walesi teadlane (1823–1913) jõudis 1858.a. Darwinist sõltumatult loodusliku valiku ideeni, milleni jõudis ekspeditsioonidel Brasiilias ja Malai saarestikus. Tagasihoidliku isiku ja aumehena ei hakanud ta Darwini tööde esmaõigust vaidlustama ning ilmselt seetõttu ei ole tema nimi ka loodusloos nii tuntud. Üsna üksmeelselt nimetatakse teda biogeograafia isaks. Kes?

14.Nähtava linnu rahvusvaheline nimetus tuleb Fääri keelest ja tähendab Skuvoy saare lindu. Skuvoy on üks Fääri saartest, kus tõepoolest on suur küsitavate lindude koloonia. Põhja- Ameerikas nimetatakse linnu kolme väiksemat alamliiki aga Jaeger -see nimi on tulnud saksa keelest ja tähendab loomulikult kütti. Piltidel on suurim küsitava perekonna esindaja. Teised alamliigid on Arktika ..., Pruun....., Tšiili, Polaarlõuna või McMurdo (polaarjaama järgi), Pomariin ja pikksaba, Mis lindu näete?

15.Kui Priit Pärn sai valmis oma tuntud animafilmi „Kas maakera on ümmargune?“ puhkes „julgete meeste“ kontoris skandaal - Pärn kamandati vaibale ja küsiti, kelle heaks ta töötab, et ta avaldab NSVL sõjasaladusi? Nimelt meenutavat profiilis tema multika peategelase nina ja parem silm ühe rangelt salastatud piirkonna kaarti! Hirmus KGB poolsete sanktsioonide ees joonistas Pärn kõigi oma järgmiste filmitegelaste ninad väga väikesed, et keegi ei saaks teda riigisaladuste paljastamise kavatsuses süüdistada. Mis objekt oli kagebiitide arvates Pärna multikakangelase parem silm?

16.Küsitavat seent loetakse eriti maitsvaks delikatessiks ja talle omistatakse ka ravitoimet mitmesuguste tervisehäda korral.Selle seene(Lentinula edodes) kasvatamine on tänaseks levinud üle kogu maailma, kuid ikkagi ületab nõudmine veel tunduvalt pakkumist. Seen kasvab ainult lehtpuude puidul või saepurul. Aasias kasvatatakse seda seent tänapäeval peamiselt välitingimustes tammepalkidel, meie kliimavööndis pole seda tehnoloogiat veel katsetama asunud. Sisetingimustes kasvatamine on meie aladel aga igati perspektiivne. Hiinas nimetatakse seda seent xianggu-mis peaks tõlkes tähendama oivalist või hõrku seent. Hiinas on seda seent kasvatatud kultuurina juba üle 1000 aasta.Kes iganes on söönud ehtsat ja õiget Jaapani köögi Miso suppi, on ka seda seent maitsta saanud! Ka umami on sõna, mis mõeldi välja eelkõige selle seene maitse kirjeldamiseks.Mis seen?

17. Mis territooriumiüksuse kunagine lipp? Lipu sünnipäev oli 15. detsember 1947. Kehtis ametliku sümbolina 1957. aastani. Territooriumi suuruseks 2569 ruutkilomeetrit ja elanike arvuks 1 045 555 (31. juuli 2006 seisuga).

18 Selle Taani etnograafi ja polaaruurija auks on nimetatud Gröönimaa põhjaosa. 20. saj. esimesel kolmandikul tegi ta Gröönimaale ja Kanada Arktikasse kümme uurimisretke, pöörates tähelepanu piirkonna geograafiale, geoloogiale ning eskimo keelele ja folkloorile. Tema edule neis paigus aitas kaasa asjaolu, et oli ema poolt gröönlane.

19. See punane viinamarjasort on üks Itaalias enimlevinuimaid nagu heal lapsel ikka on ka teal palju nimetusi/sünonüüme nagu-Brunello, Uva Brunella, Morellino, Prugnolo, Tignolo, Uva Canina jpt. Toskaanast pärit sort on väga populaarne ka uues maailmas eriti Austraalias aga ka Tshiilis ja Argentiinas. Sellest viinamarjasordist valmistatud veinid on karakterilt värsked, happelised, kirsiniüansiga ja parimate hoiustamistingimuste juures aja jooksul üha paremaks muutuvad. Tuntuimad veinid mida neist viinamarjadest valmistatakse on kindlasti Chianti, Brunello di Montalcino, Vino Nobile di Montepulciano, Morellino di Scansano. Viinamarjasordi nimi tähendab tõlkes "Zeusi verd." Milline viinamarjasort?

20. Kuulete 1960ndate aastate kahtlemata ühte skandaalsemat ja poliitilisemat kaverit. Meile tõlgendakse (peaaegu) instrumentaalset Leonard Bernsteini hittmuusikali „West Side Story“ lugu „America“. Loos on kuulda ka viiteid Antonin Dvoraki 9. sümfooniale („Uuest Maailmast“). Inglise grupp armastas kontsertidel selle loo ajal põlema süüdata USA lipu. Muidugi tuli bändile palju pahandust, kuid loost sai vaieldamatult hitt. Klassikalist muusikat armastavasse bändi põhikoosseisu kuulusid Keith Emerson, Keith „Lee“ Jackson, Davy O'List ja Blinky Davison. Bändi transamees oli ka selline heavy suurkuju nagu Lemmy Kilmister (Motörhead). Mis bänd?

21. Milline linn? Asub India ookeani kaldal, elanikke ligi 3,5 miljonit. Rajati 19. saj. kaubalinnana, kujunes peagi eeskätt kuurortlinnaks. Sai nime koloonia kubeneri järgi. 1893–1914 elas linnas Mahatma Gandhi, kes arendas seal välja oma vägivallatu võitluse kontseptsiooni. Linnas asub mh. maailmakuulus Fitzsimmons maopark. Linnas on arvukalt kirikuid, mošeesid ja hindude templeid, viimastest Alayami tempel on kontinendi vanim ja suurim Seal asuv. Juma mošee on lõunapoolkera suurim.

22. Erilehise leivapuu (*artocarpus heterophyllus*) vili on teadaolevalt suurim puuvili planeedil Maa. Suured ovaalsed viljad võivad kaaluda kuni 36 kilo olla 90 cm kõrged ja 50 cm diameetriga. Toore vilja koor on roheline, küpsedes muutub see ogaliseks ja pruuniks. Peale viljaliha kõlbavad süüa ka vilja hiiglaslikud valged seemned. Viljaliha võib süüa ka toorelt, kuid tavaliselt see siiski keedetakse läbi nagu juurvili. Tais tehakse vilja seemnetest ka jahu, Bangladesh on kuulutanud

küsitava vilja aga kogunisti riigi rahvuslikuks puuviljaks. Lisaks taime algkodule troopilises Aasias on ta tänaseks levinud ka Ameerikasse ja Austraaliasse. USAs müüakse küsitavat puuvilja tavaliselt kas konserveerituna suhkrusiirupis võimagusate röstitud krõpsudena. Nimetage vili!

23. Küsitav saar moodustab koos hulga pisisaartega oma riigi territooriumilt suurima provintsi (14 896 km²). Elanikke on saarel u. 755 000. Saare pealinnaks on 2500 km² suurusel alal laiutav Puerto Princesa City, milline on turistide seas populaarne eelkõige oma krokodillifarmide ja maaaluste jõgede tõttu. Porto Princesa Subterranean River National Park on kantud ka Unesco Maailepärandi nimekirja aastast 1999. Samasse nimekirja on kantud veel teinegi saarel asuv looduspark Tubbataha Reef Marine Park - Seal saavad sukeldujad ja snorkeldajad arvukate loomaliikide seas kohata ka selliseid haruldusi nagu dugongid ja vaalhaid. Saar oleks kindlasti veelgi tuntumaks turismimagnetiks kui seal poleks probleeme turvalisusega. Viimati jõudis saare nimi maailma ajakirjanduse esikaantele 2001 aastal kui Porto Princesa City lähiselt, Honda Bay äärselt Dos Palmase luksuskuurortist rööviti 20 lääne turisti. II Maailmasõja ajal asus saarel jaapanlaste kurikuulus Cabanatuani koonduslaager, mille rutakal likvideerimisel 1944 aasta detsembris pandi muuhulgas põlema 3 barakki 150 ameerika sõjavangiga. Põgeneda õnnestus vaid 11 mehel. Neist sündmustest on Miramax 2005 aastal vändanud filmi „The Great Reid“ Benjamin Brattiga peaosas. Eestlased peavad sellele saarele sõitmiseks kõigepealt hankima viisa – kõige lähem on seda teha Stockholmis asuvast saatkonnast. Mis saar?

24. Küsitav mõis rajati 16. sajandi teisel poolel, Poola võimu ajal, kauni ürgoru veerule. (esimesed kirjalikud andmed 1582 a). 17. sajandil kuulus mõis von fersenitele, peale Põhjasõda Carl magnus von Possele, 1780tel omandasid mõisa von Stackelbergid, kelle omandusse jäi mõis kuni võõrandamiseni 1922.

Mõisa ajaloo tähelepanuväärseim sündmus on kindlasti keisrinna Katariina II külaskäik mõisa, milline päädis suurejooneliste pidustustega.

1922 anti mõis kohaliku Ühisgümnaasiumi käsutusse, 1930-46 asus mõisas Kodumajanduskool, 1946-55 Põllumajandus- linnukasvatuskool. 1957-92 lastekodu, 1992-2003 piirivalvekordon. 2006 aastast alates on administratiivselt Põlde külas asuval mõisal uued eraomanikud. Mõisa õllepruulja poeg oli kirjanik Karl August Hindrey ja mõisa sepa poeg Märt Raud, kes pani aluse Eesti põlevkivitööstusele. Mis mõis?

25. . Küsitavasse taimeperekonda kuulub Eestis kaks liiki: mets- ja aed-.... Looduses kasvab taim eelkõige põhjaranniku paekaldal, eelistades lubjarikast mulda. Ta võib kasvada üle meetri kõrgeks, vars jaguneb ülaosas. Ülemised ja alumised lehed erinevad üksteisest märgatavalt. Õitseb maist juulini, õied on heledelillad. On III kategooria kaitsealune taim. Kersti Merilaasil on ilmunud luuletus ja luulekogu, mille pealkirjas on küsitava taime nimi.

Hilissügise aimutu öö
üle tühja ja lumetu ranna.
Aasta lohutuim tund – aga vaata,
on sellelgi ööl oma lill.
Pilvrebendeist plinkivas kumas valkab
[...]ide võbelevaid kõtru.
Vastu läikivat tuult,
vastu marutsevat merd, mõrtsukmusta,
tõukab maa oma kummis kivise rinna,
täis helkivaid hõbelitreid.